

'Ön yargıları kırmak lazım'

DÜNYANIN

önde gelen flüt virtüözlerinden Bülent Evcil, İtalya'daki flüt festivali 'Flautomania'da verdiği resitalin ardından Avni Akyol Güzel Sanatlar Lisesi öğrencileriyle buluştu. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından İstanbul Sanayi Odası ve İstanbul Kültür Sanat Vakfı iş birliğiyle düzenlenen etkinlikte sanatçı "Türk sanatçısını yurt dışında en iyi şekilde temsil etmek ve bize karşı ön yargıları kırmak için uğraşlara devam ediyorum" dedi.

MAL VE HİZMETLERDE YILLARDIR YÜKSEK FİYAT ARTIŞLARINDAN KURTULAMIYORUZ

Yarım asırlık kronik sorun ENFLASYON

TÜFE'de yüzde 125,5'i gördük

İTHAL ikame programının uygulandığı 1970 - 1980 arası 5 yıllık kalkınma planlarının işe yaramadığı dönemde, darbeye giden süreç dahil siyasi istikrarsızlık, güven sorunları, kamu açıklarının Merkez Bankası kaynaklarından karşılanması ve döviz ihtiyacının yüksek seviyede seyri sebebiyle enflasyon 1994 yılında yüzde 125,5'e kadar yükseldi. 1970-2003 yılları arasında enflasyon yılda ortalama yüzde 47,8 olarak gerçekleşti. 1980 darbe sonrası uygulanan liberalleşme, ihracata yönelik politikalar ve **sanayi** üretimine dayalı uygulamalara rağmen ağır basan ithalat, ekonomideki yapısal sorunlar, siyasi kargaşa, küresel ekonomik ve jeopolitik krizler Türkiye'yi yüksek enflasyona adeta sabitledi.

Enflasyonsuz yapamıyoruz

SON 20 yıllık dönemde 2003 - 2016 arası (2003, 2008 ve 2011 hariç) tek haneli enflasyonları gören Türkiye, 2017 yılından itibaren yeniden çift haneli enflasyon rakamlarına yöneldi. İç siyasete yönelik sorunlar, ülkelerin korumacı politikaları, kuraklık, jeopolitik krizler, pandemi ve sonrası oluşan yüksek talep ve tedarik zincirinin kopması sebebiyle oluşan arz eksikliği ile enerji, gıda ve emtiada yükselen fiyatlar, para politikalarında kısa dönemli değişimler, kurun aşırı değer kazanması, faizlerin yükselmesi ve en son bu yılın Şubat ayında başlayan Rusya - Ukrayna savaşı, 2022 yılına yüzde 36,08 tüketici enflasyonu ile giren Türk ekonomisini 2022 Nisan ayı itibarıyla yüzde 69,97'lik seviyelere taşıdı. **Sedat YILMAZ'ın yazısı 5'te**

Türkiye'de 1950'den 1969 yılına kadar seyreden düşük enflasyon süreci sonrası 1970 yılında 9 lira olan doların 15 liraya sabitlenmesiyle yapılan büyük devalüasyon ve küresel petrol kriziyle başlayan yüksek enflasyon trendi o yıllardan bu yana 2022'ye gelindiğinde kesintiye uğrasa da hızını kesmedi.

Üzüntü duyuyoruz

Mayıs'ta yüzde 75, Haziran'da yüzde 80'e dayanması beklenen enflasyon ile ilgili görüş bildiren **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** ve Meclisi eski başkanı Hüsamettin Kavi, "Türk ekonomisinin en büyük düşmanı enflasyon. Ancak 1970'lerden bu yana enflasyonu konuşmaktan üzüntü duyuyoruz" dedi.

MAL VE HİZMETLERDE YILLARDIR YÜKSEK FİYAT ARTIŞLARINDAN KURTULAMIYORUZ

ENFLASYON yarım asırlık kronik sorun

Türkiye'de 1950'den 1969 yılına kadar seyreden düşük enflasyon süreci sonrası 1970 yılında 9 lira olan doların 15 liraya sabitlenmesiyle yapılan büyük devalüasyon ve küresel petrol kriziyle başlayan yüksek enflasyon trendi o yıllardan bu yana 2022'ye gelindiğinde kesintiye uğrasa da hızını kesmedi.

TÜRKİYE yıllardır içinde düştüğü yüksek enflasyon ortamından bir türlü kurtulamıyor. Yarım asırdan fazla zamandır makus bir çizgi gibi ülkenin üzerini yapışan söz konusu durum ortadan kaldırmamanın yolları aranan enflasyonun Türkiye'yi büyüme, üretim, ihracat ve sürdürülebilir ekonomiyeye uzaklaştırdığı görülüyor.

1950 Türkiye genel seçimleri ile Türkiye'de 10 yıl sürecek Demokrat Parti iktidarı başladı. Demokrat Parti, devlet temelli bir ekonomi anlayışını tercih ederek daha liberal politikalar uyguladı. Bazı ürünler haricinde ithal tat büyük ölçüde serbest bırakıldı. Ayrıca ABD kaynaklı düşük faizli krediler ile Marshall yardımları alındı ve piyasaya para arzı artırılarak üretimin ve kalkınmanın artırılması hedeflendi.

1950'den itibaren artan emek yoğun ve küçük ölçekli imalat yatırımlarıyla birlikte büyük özel yatırımların oluşturulduğu yeni bir kuşak ortaya çıktı. 1950 sonrasında İstanbul'un ulaşım ve enerji başta olmak üzere **sanayi** için gerekli alt yapı yatırımlarında, kredi ve teşviklerden ve kamu yatırımlarından oldukça önemli pay almış, bu dönemde imalat **sanayisine** çok hızlı bir gelişmesine yön aldı.

1950'den itibaren uygulanan maliye ve para politikaları ciddi enflasyon artışına yön açtı ve 1954'ten itibaren ise kalıcı bir enflasyona dönüştü. Enflasyonun kalıcı hale gelmesi, karaborsacılığın artmasına yol açarak mallara erişimde uzun kuyrukların oluşmasına neden oldu. Tekel ürünleri, kağıt, kömür, Sümerbank ürünlerin yüzde yuze varan oranlarda yükseldi. Ayrıca dış ticaret dengesindein bozulması ülkede döviz darlığına neden oldu. Ekonomik İstikrarsızlık Demokrat Parti iktidarına yeni bir ekonomik program uygulamaya mecbur kıldı. 4 Aralık 1958'de alınan 'İstikrar Kararları' ile ithalata sınırlamalar getirilerek ithal mallara olan talebin azaltılarak döviz rezervinin artırılması hedeflendi.

Enflasyon tek hanede gidiyor
1960 darbesinden sonra liberal ekonomi politikalarından vazgeçilip ve 1963 yılından itibaren yürürlüğe konulan kalkınma planı sayesinde planlı ve düşük enflasyon dönemi yaşandı.

Türkiye'de enflasyon daha net olarak 1950 yıllarına itibaren gözlemleniyor. Yarı asırlık çizimde 1951 - 1969 yılları arasında ortalama yüzde 7,2 ile tek haneli seviyede kalan enflasyonun 1970'li yıllarla birlikte önemli bir yükseliş gözlendi.

1960 darbesi sonrası uygulanan kalkınma programıyla yüzde 5'terde

düşük enflasyon dönemi gören Türkiye, 1970 yılında büyük devalüasyon ve 1973 yılındaki küresel petrol kriziyle başlayan yüksek enflasyon trendi o yıllardan bu yana hiç hızını kesmedi.

10 Ağustos 1970 kararları kapsamında ekonomik istikrar kararları uygulamaya geçildi ve Türkiye önemli büyük bir devalüasyon yaşadı. Ekonominin ihtiyaç duyduğu dış finansmanın karşılanamaması sonucu dış kredi temin edilebilme amacıyla ekonomi yönetimi tarafından devalüasyon ilan edildi. 9 Türk lirası karşılığında olan Amerikan doları 15 Türk lirasına sabitlendi. Böylece devalüasyonla birlikte ilk enflasyonist hareket başlamış oldu.

Petrol krizi ve Kıbrıs

15 Ekim 1973'te ise küresel petrol krizi patlak verdi. Petrol İhraç Eden Arap Ülkeleri Birliği (OAPEC), Yom Kippur savaşında ABD başta İsrail ordusunu destekleyen ülkelere petrol veremeyeceğini ve petrol fiyatlarını yükselttiklerini açıkladı.

Gelişmiş ülke **sanayileri** petrole bağımlı olduğundan söz konusu gelişme, küresel bir krizi ortaya çıkardı. Petrol fiyatları 4 kat artarak 12 dolara yükseldi. 1973 ve 1974 yıllarında batı borsaları çöktü ve bu durum 1929 Büyük Buhran diye bilinen ekonomik krizden bu yana en büyük çöküş oldu. Petrol krizi sadece fiyat açısından değil, ekonomide birçok mekanizmayı da bozdu.

Olasun küresel petrol krizi Türkiye'ye de devalüasyondan sonra enflasyon yukarı çeken ikinci büyük etken olarak tarihe geçti. 1973 ve 1974 yıllarında Kıbrıs Barış Harekati ve Türkiye'ye Batı tarafından uygulanan ekonomik ambargolar da enflasyonu yükseltti.

Devalüasyonla başlayıp 2001 ekonomik krizi dahil, AK Parti'nin iktidarına kadar olan bölümde gelişen olaylar enflasyonu ortalama yüzde 47,8 oranına çıkardı.

1994'te yüzde 125,5'i gördük

İthal ikame programının uygulandığı 1970 - 1980 arası 5 yıllık kalkınma planlarının ise yaramadığı dönemde, darbeye giden süreç dahil siyasi istikrarsızlık, güven sorunları, kamu açıklarının Merkez Bankası kaynaklarından karşılanması ve döviz ihtiyacının yüksek seviyede seyrine sebebiyle enflasyon 1994 yılında yüzde 125,5'e kadar yükseldi. 1994 yılındaki devalüasyon da enflasyonu yükselten etkenlerin başında geldi. Özellikle 1990'li yıllarda (1990-1999) enflasyon yıldı ortalama yüzde 76,7 ile çok yüksek seviyelere ulaştı. 1999 Marmara depreminin de tetiklediği 2001 ekonomik krizi ve

secimlerin yapılacağı 2002 seçimleri ne kadar siyasi krizlerin devamıyla kaotik bir süreç yaşandı. 2003 yılında yüzde 18'er civarındaki enflasyon AK Parti'nin iktidara gelmesiyle inişe geçti. 2004-2015 yılları arasında ortalama enflasyon yıldı ortalama yüzde 8,3 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran 1951-1969 dönemindeki ortalama enflasyon oranı olan yüzde 7,2'ye yakın olması dikkat çekti.

Tekrar çift haneye dönüdü

2011 yılındaki yüzde 10,45'lik enflasyondan sonra 2016'ya kadar tek haneli rakamlarla devam eden oranın 2017 yılından itibaren yeniden çift haneli rakamlara dönüşmeye başladı. Yılsonu itibarıyla 2017'de yüzde 11,92, 2018'e yüzde 20,3, 2019'da yüzde 11,84, 2020'de yüzde 14,6 ve 2021 yılında yüzde 36,08'i gören enflasyon 2022 yılında ise adeta patladı.

2017'den itibaren iç siyasete yönelik sorunlar, ülkelerin korumacı politikaları, kuraklık, jeopolitik krizler, pandemi ve sonrası oluşan yüksek talep ve tedarik zincirinin kopması sebebiyle oluşan arz eksikliği ile enerji, gıda ve emtia yükselen fiyatlar, para politikalarında kısa dönemli değişimler, kurun aşırı değer kazanması, faizlerin yükselmesi ve en son bu yılın Şubat ayında başlayan Rusya - Ukrayna savaşı enflasyonu zirve yaptırdı.

2022 Ocak ayında TÜFE yüzde 48,7'ye, Şubat'ta yüzde 54,4'e, Mart'ta yüzde 61,1'e ve Nisan ayında yüzde 69,97'ye yükseldi. Beklentilere göre enflasyon Mayıs'ta yüzde 74-75'e, Haziran'da da yüzde 80'lere ulaşacak.

Enflasyonda büyüme trendi

Devletin bütçe açıklarını kapatma noktasında parasallaşmaya daha çok bel bağlaması sonucunda ortalama enflasyon oranı 1988-2001 süreci-

de ortalama yüzde 72,8 olarak gerçekleşti. Bu dönemde yaşanan 5 ekonomik kriz etkisiyle (1988-1989, 1991, 1994, 1999, 2001) ortalama ekonomik büyüme ancak yüzde 3,5 oldu.

1980'lerin başında Türkiye dünyadaki birçok ülkede olduğu gibi, neoliberal bir dönüşüm yaşayarak ithal ikameci politikayı terk etti ve kurumsal altyapıyı hazırlayıp geliştirmeden dış ticareti ve finansı serbestleştirdi. Bunun neticesinde Türkiye finansal krizlere çok açık hale geldi. 15 yıllık süreçte yaşanan 5 ekonomik krizin arkasında daha çok bu durum olduğu gözleniyor. Türkiye'nin gerekli finansal ve ekonomik altyapıyı kurmasıyla birlikte 2001 sonrası dönemde Türkiye kaynaklı hiçbir ekonomik krizin yaşanmaması ise bu görüşü destekliyor.

Ekonomi ve sosyal etkisi

Enflasyonun yüksek olması Türk lirasının değerinin azalmasına neden olduğundan özellikle ücretli kesim tasarruflarını döviz ve altın gibi başka alanlarda tutuyor. Yüksek enflasyon ortamında yatırım maliyetlerini hesaplamak güçleştiğinden yatırımcılar riske girmek yerine daha güvenli yatırım araçlarına yöneliyor.

Enflasyonla birlikte gelir dağılımı üzerindeki bozulmanın bir sonucu olarak özellikle kendini koruma şansı az olan sabit geliri çalışan kesimin üzerindeki ekonomik baskı artıyor ve halk giderek yoksulluşuyor.

Vatandaşın bugünü ve geleceği için duyduğu güven duygusunu zedeleyerek belirsizlik ortamı oluşturan enflasyon aynı zamanda tüm toplum kesimlerini ve bireyleri tahrip edebileme gücüne sahip bulunuyor.

Hâlâ enflasyonu konuşuyoruz

1993 - 2001 arası **İSO Başkanlığı** ve 2001 - 2009 yılları arası **İSO Meclis Başkanlığı** görevini yürüten Hüsümettin Kavi, **İSO Sanayi** Dergisi'ne verdiği röportajda, "Göreve geldiğimizde bir numaralı probleminiz bu günkü gibi enflasyondur. O tarihte enflasyon Türkiye'nin en büyük sorunuydu. Enflasyonun ekonomiyeye ve **sanayiye** yarattığı en büyük etki, maliyet yapamıyor olmanızdır. Üç gün sonra fiyatınızın ne olacağını öngöremediğiniz için mali nasil satacağınızı da bilemezsiniz. Maliyet olmadan satış fiyatı olmaz ki! Enflasyonla bu yükselen faiz oranlarıyla beraber finansman kaynaklarınız da daralır. Zaten ikinci sorununuz da kaynak sorununuz gidermek" dedi.

Türkiye'nin tekrar enflasyon trendine girdiğini vurgulayan Hüsümettin Kavi, "70'lerde de enflasyonu konuşuyorduk. 90'ların başında da konuşuyorduk. 2022'ye gelindiğinde sonra ak parti iktidara geldikten bir müddet sonra faiz de enflasyon da düştü

başladı. Ancak uygulanan ekonomik model sürdürülebilir değildi. Aradan geçen 20 sene sonra tekrar aynı trendin içine girmiş olduk. Türk halkını enflasyon fakirleştirir. Kesin olan da budur. Enflasyonda beraber ekonomik gelişme, büyüme, üretim, ihracat artışı, sürdürülebilir bir yapıdan uzaklaşır. Bugün geldiğimiz noktada ihracat kurlar nedeniyle artıyor ama yarının ne olacağını kestiremek oldukça güç" ifadelerini kullandı.

Yüzde 125,5'i dahi gördük

İthal ikame programının uygulandığı 1970 - 1980 arası 5 yıllık kalkınma planlarının ise yaramadığı dönemde, darbeye giden süreç dahil siyasi istikrarsızlık, güven sorunları, kamu açıklarının Merkez Bankası kaynaklarından karşılanması ve döviz ihtiyacının yüksek seviyede seyrine sebebiyle enflasyon 1994 yılında yüzde 125,5'e kadar yükseldi.

Yüksek enflasyon çizgimiz oldu

1970-2003 yılları arasında enflasyon yıldı ortalama yüzde 47,8 olarak gerçekleşti. 1980 darbe sonrası uygulanan liberalleşme, ihracata yönelik politikalar ve **sanayi** üretimine dayalı uygulamalara rağmen ağır baskanlık, ekonomik değilsizlik sorunları, siyasi karışma, küresel ekonomik ve jeopolitik krizler Türkiye'yi yüksek enflasyona adeta sabitledi.

Hallettik derken yine yakalandık

Son 20 yıllık dönemde 2003 - 2016 arası (2003, 2008 ve 2011 haric) tek haneli enflasyonları gören Türkiye, 2017'den itibaren yeniden çift haneli enflasyon rakamlarına yöneldi. İç - dış ekonomik, siyasi ve jeopolitik riskler yine peşini bırakmadı. 2022'ye yüzde 36,08 tüketici enflasyonu ile başlayan Türk ekonomisi 2022 Nisan ayı itibarıyla yüzde 69,97'lik seviyelere girdi.

Etkenler peşi peşine geldi

2003 yılından bu yana iç siyasete yönelik sorunlar, ülkelerin korumacı politikaları, kuraklık, jeopolitik krizler, pandemi ve sonrası oluşan yüksek talep ve tedarik zincirinin kopması sebebiyle oluşan arz eksikliği ile enerji, gıda ve emtia yükselen fiyatlar, para politikalarında kısa dönemli değişimler, kurun aşırı değer kazanması, faizlerin yükselmesi ve en son bu yılın Şubat ayında başlayan Rusya - Ukrayna savaşı enflasyonu patlattı.

1970'den bu yana enflasyonu konuşuyoruz

Mayıs'ta yüzde 75, Haziran'da yüzde 80'e dayanması beklenen enflasyon ile ilgili görüş bildiren **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** ve Meclis eski başkanı Hüsümettin Kavi, "Türk ekonomisinin en büyük düşmanı enflasyon. Ancak 1970'lerden bu yana enflasyonu konuşmaktan üzüntü duyuyoruz" dedi. **İSO Dergisi Sanayi** ye röportaj veren Hüsümettin Kavi, enflasyonun ülkeyi büyüme, üretim, ihracat ve sürdürülebilir ekonomiden uzaklaştırdığını belirtti.

